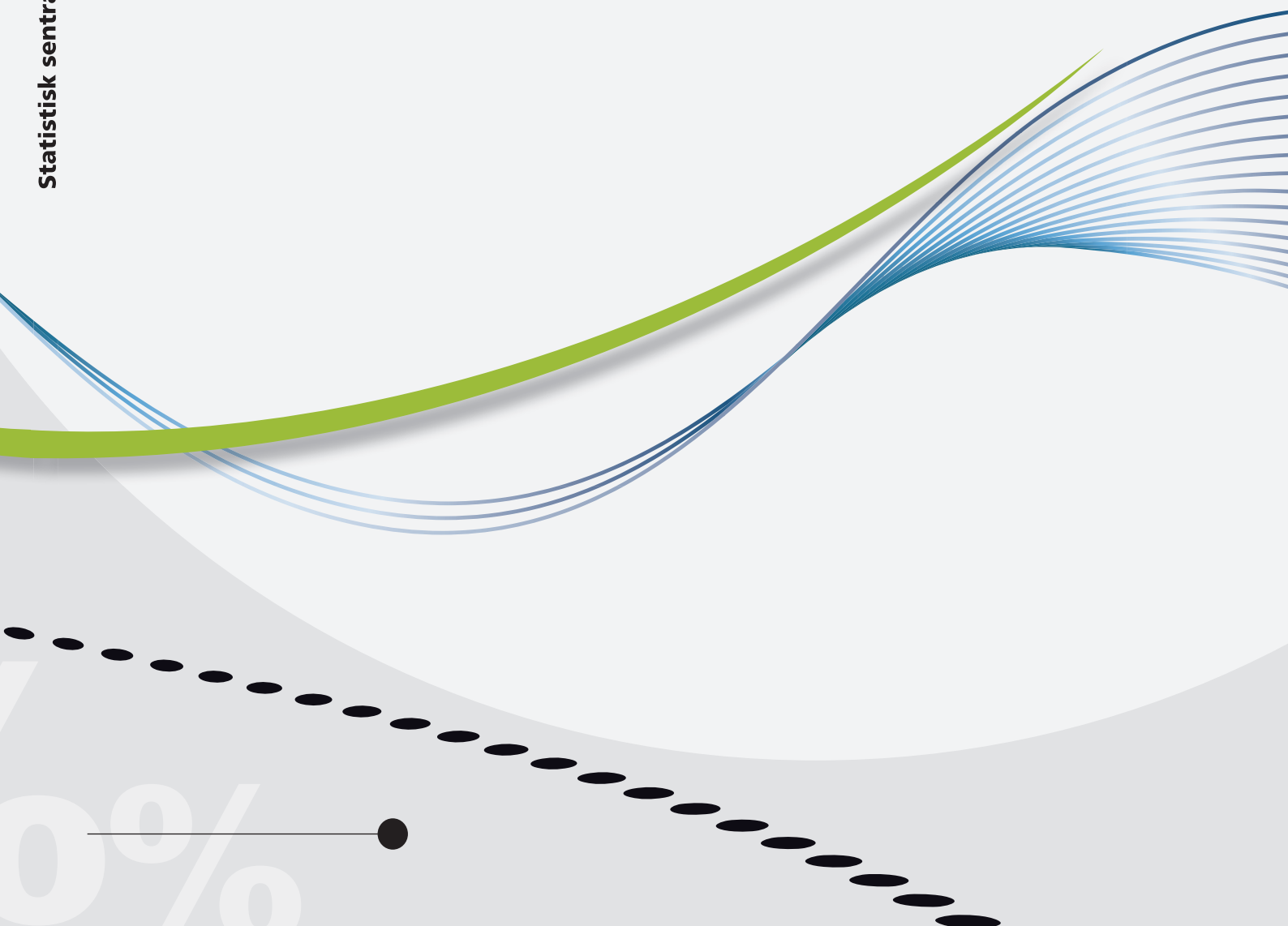

Hossein Moafi

Voksne i grunnskoleopplæring

En kartlegging av eksisterende registreringer og vurdering av alternative individrapporteringer

Hossein Moafi

Voksne i grunnskoleopplæring

En kartlegging av eksisterende registreringer og vurdering av alternative individrapporteringer

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 14. desember 2018

ISBN 978-82-537-9859-2 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentligjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Ifølge opplæringsloven har alle voksne over opplæringspliktig alder og med lovlig opphold i Norge rett til grunnskoleopplæring. Retten omfatter blant annet opplæring i grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving, og regning. Kunnskap om deltakere i grunnskoleopplæring for voksne er viktig med hensyn til både utdannings-, arbeids- og integreringspolitikk.

Notatet kartlegger omfanget og beskriver eksisterende registreringer av deltakere i grunnskoleopplæring for voksne. Formålet er å vurdere behovet, og i tillegg drøfte mulighetene for innhenting av person- og utdanningsopplysninger på individnivå om voksne i grunnskoleopplæring.

Notatet diskuterer ulike utfordringer tilknyttet rapportering av, og samtidig peker på viktigheten av en slik rapportering i forskningsøyemed, og ikke minst med tanke på offentlig planlegging. Diskusjonen om etablering av offisiell statistikk på dette området faller imidlertid utenfor notatets mandat, og forutsetter eget prosjekt.

Notatet er finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 6. desember 2018

Torstein Arne Bye

Sammendrag

Målgruppen for denne kartleggingen og en eventuell fremtidig datainnsamling på individnivå, er deltakere i grunnskoleopplæring for voksne. Voksne i den sammenhengen defineres som personer over opplæringspliktigalder med rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A.

På landsnivå var det rapportert i alt 13 146 deltakere i grunnskoleopplæring for voksne via Grunnskolenes informasjonssystem (GSI) per 1. oktober 2017. Rapporteringen via GSI er på enhetsnivå. Tre av fire deltakere fikk kun ordinær grunnskoleopplæring etter § 4A-1, mens en av fire hadde enkeltvedtak om spesialundervisning etter § 4A-2. Deltakere fra språklige minoriteter utgjorde 77 prosent av samtlige voksne i grunnskoleopplæring.

Innvandrere som tar grunnskolefag som en del av introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, registreres med individopplysninger i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). I skoleåret 2016-2017 tok i underkant av 4 200 voksne innvandrere ett eller flere grunnskolefag. Dersom vi forutsetter at alle disse også rapporteres til GSI, vil de utgjøre nær 40 prosent av voksne i grunnskoleopplæring. Dermed er NIR på ingen måte et fulltallig register. Dessuten mangler NIR registrering av type fag og andre utdanningsopplysninger.

Kartleggingen av administrative systemer som brukes av enheter med grunnskoleopplæring for voksne viser at de aller fleste enhetene registrerer sine deltakere både med person- og utdanningsopplysninger. De fleste bruker samme type administrativt system for registrering av individdata.

Det finnes i hovedsak to alternativer for å innhente og samle individdata, enten via et nasjonalt register eid av myndighetene, eller at Statistisk sentralbyrå (SSB) samler inn dataene direkte fra enhetene.

Etablering av et nasjonalt register eid av myndighetene forutsetter at eieren har hjemmel for å innhente individdata og lagre dem på en sikker måte. Fordelen med denne løsningen er at eieren vil ha tilgang til datagrunnlaget til enhver tid og kan lage egne statistikker og analyser. Dagens statistikklov gjør det mulig for SSB å kunne innhente en samlet datafil fra et slikt nasjonalt register for å kunne publisere offisiell statistikk.

Rapportering av individdata fra enhetene til et nasjonalt register krever at enhetenes administrative systemer er kompatible med registeret for dataoverføring. Alternativet er å kunne registrere opplysningene online.

SSB kan etter dagens statistikklov beslutte å stå for innsamling av data fra enhetene i en fremtidig individrapportering av voksne i grunnskoleopplæring, og utarbeide offisiell statistikk. Dersom den myndighet som ønsker å etablere statistikken har egen innsamlingshjemmel, kan SSB påta seg å gjennomføre datainnsamling i rollen som databehandler. Som databehandler vil SSB levere de innsamlede data videre til oppdragsgiver, men beholder samtidig en kopi av dataene med hjemmel i statistikkloven for bruk ved utarbeidelse av offisiell statistikk. I begge tilfeller vil SSB gjøre datagrunnlaget tilgjengelig for statistisk bruk i forskning.

Engangskostnadene knyttet til etablering av et nasjonalt register gjør at dette alternativet sannsynligvis er dyrere enn om SSB skulle stå for datainnsamlingen. Likevel kan det være slik at på lengre sikt, vil nytten av et nasjonalt register veie opp for etableringskostnaden.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Bakgrunn og formål	6
1.1. Voksne har rett til grunnskoleopplæring.....	6
1.2. Lite kunnskap om voksne i grunnskoleopplæring.....	6
1.3. Grunnskoleopplæring for voksne og integrering	7
2. Målgruppen	8
2.1. Kartlegging av voksne i grunnskoleopplæring.....	8
2.2. Målgruppen for individrapportering.....	9
2.3. En tydelig og avgrenset målgruppe.....	10
3. Behovet for ulike typer opplysninger på individnivå	13
4. Eksisterende registre og data	15
4.1. Eksisterende kilder for individdata.....	15
4.2. Eksisterende kilder for summariske data	16
5. Oppgavegivere og eksisterende opplysninger	19
5.1. Oppgavegivere.....	19
5.2. Eksisterende registreringer av individopplysninger	20
5.3. Eksisterende registreringer av utdannings-opplysninger.....	21
5.4. Eksisterende skoleadministrative systemer	21
6. Rapporteringsalternativer og veien videre	23
6.1. Rapporteringsalternativer.....	23
6.2. Veien videre	26
Referanser	28

1. Bakgrunn og formål

1.1. Voksne har rett til grunnskoleopplæring

Allerede i 1976 kom loven om voksenopplæring som skulle gi voksne mulighet til å utvikle sin kompetanse. Fra 2002 har voksne gjennom opplæringslovens § 4A-1 og § 4A-2 fått rett til tilpasset grunnskoleopplæring. I dag omfatter retten hele fag, deler av fag eller opplæring i grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving, norsk muntlig, regning og data. Alle som er over 16 år og som trenger det, har rett til gratis opplæring. Den enkelte har også rett til rådgiving for å få kartlagt sine opplæringsbehov, hva slags opplæring den voksne trenger, hvilke tilpasninger vil kunne gjøres på grunnlag av den voksnes livssituasjon og særlige behov.

Voksne som har rett til grunnskoleopplæring, har også rett til realkompetansevurdering. Denne retten ble innlemmet i opplæringsloven i august 2009. I rundskriv Udir-3-12, står det blant annet: «Realkompetansevurdering kan ha betydning for den voksnes opplæringstilbud ved at den brukes som sluttvurdering, men også ved at den brukes som et redskap for å avklare den voksnes behov for opplæring og plassering» (Utdanningsdirektoratet 2015).

1.2. Lite kunnskap om voksne i grunnskoleopplæring

Det finnes ingen regel om bortfall av rett til grunnskoleopplæring for voksne slik det er for videregående opplæring. Dette gjelder også for voksne som i alvorlig grad forsømmer sine plikter, har manglende progresjon eller motivasjon. Den voksne kan begynne på grunnskoleopplæringen flere ganger uten å fullføre og uten at hun eller han mister retten til grunnskoleopplæring. Per dags dato finnes ingen systematiske opplysninger på nasjonalt nivå om hvem som har deltatt flere ganger på grunnskoleopplæring for voksne uten å fullføre opplæringen. Dermed er det vanskelig å tenke seg at det er mulig å kartlegge omfanget og eventuell sette i gang tilrettelagt tiltak mot denne gruppen. De som deltar i grunnskoleopplæring for voksne som en del av introduksjonsordningen er kanskje unntaket.

Manglende individdata og kunnskap om voksne i grunnskoleopplæring har vært et ankepunkt i offentlige utredninger. Nordahl-utvalget fikk i mars 2017 i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å vurdere tilbudet for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging. Utvalgets arbeid berørte også voksne i grunnskoleopplæring med spesialundervisning. Nordahl-utvalget skriver i sin rapport at manglende individdata: «... medfører at vi heller ikke kan dokumentere hva slags omfang, organisering og varighet av spesialpedagogisk hjelp og/eller spesialundervisning det enkelte ... elev mottar. Vi kan heller ikke sammenstille informasjon om hvordan det går med ... elevene i videre opplæring og voksenliv» (Thomas Nordahl m.fl. 2018, s. 24). Videre foreslår utvalget at: «... det etableres en registrering av utdanningsdata på individnivå fra barnehage og ut videregående opplæring i SSB» Forslaget begrunnes med blant annet: «Utdanningsdata på individnivå kan bidra til at det utvikles kunnskap om når det er nødvendig å sette inn tiltak på ulike stadier i utdanningsystemet» (Thomas Nordahl m.fl. 2018, s. 260).

Gjennom en aktiv arbeidsmarkedspolitikk kan utsatte grupper med behov for opplæring for å komme i jobb, få tilbud om nødvendige og hensiktsmessige kvalifiseringstiltak. Til tross for flere meldinger til Stortinget og tiltak de siste tiårene gjenstår hovedutfordringen i dag: Voksne med svak kompetanse deltar mindre enn andre voksne i opplæring og dermed i arbeidslivet. Når det er sagt, bør det legges til at arbeidslivet i seg selv er en viktig arena for opplæring. Ifølge tall fra SSB (2018) deltok 48 prosent av sysselsatte mot 16 prosent av ikke-sysselsatte i ikke-formell opplæring som kurs, seminarer og konferanser. De som ikke er

sysselsatte går i tillegg glipp av all uformell læring som pågår i arbeidslivet som de ikke deltar i. Dette blir altså selvforsterkende, og fremtvinger behovet for mer kunnskap om ikke-sysselsatte med svak kompetanse.

Regjeringens melding fra 2015-2016 til Stortinget slår fast at tidligere meldinger ikke har sett voksnes behov for opplæring og innvandreres kvalifiseringsbehov i sammenheng og har heller ikke drøftet hvordan virkemidlene i kompetansepolitikken, integrerings- og arbeidsmarkedspolitikken kan virke bedre sammen (Meld. St. 16, 2015-2016).

1.3. Grunnskoleopplæring for voksne og integrering

I løpet av de siste tiårene har innvandrere blitt en stadig større del av målgruppen for tiltak rettet mot voksne med behov for opplæring. Mer kunnskap om deltakere i denne type opplæring er derfor også viktig ut i fra et integreringsperspektiv. Østbergutvalget som blant annet omhandlet flerspråklige voksne i opplærings-systemet, påpekte: «Datagrunnlaget om minoritetsspråklige voksne i grunnopplæringen synes mangelfullt. Det eksisterer videre lite forskning og statistikk om minoritetsspråklige i grunnopplæring for voksne ... Utvalget vil også poengtere behovet for et bedre kunnskapsgrunnlag når det gjelder minoritetsspråklige voksne innenfor grunnopplæring spesielt organisert for voksne.» (NOU 2010:7, s258).

Det er stor interesse i flere sektorer (utdanning, arbeidsmarked, integrering osv.) for å kunne systematisk kartlegge voksne i grunnskoleopplæring, samt å kunne følge dem over tid. En kartlegging av ulike kjennetegn ved voksne i grunnskoleopplæring (kjønn, alder, landbakgrunn, basiskompetanse, realkompetanse osv.) for å vite mer om hvem de er, og ikke minst for å kunne følge dem over tid, er avhengig av tilgang til data på individnivå.

En datafangst om voksne i grunnskoleopplæring kan senere brukes for å utvikle offisiell statistikk på området. Etablering og detaljene rundt utvikling av offisiell statistikk på området, faller imidlertid utenfor dette arbeidet.

2. Målgruppen

2.1. Kartlegging av voksne i grunnskoleopplæring

Formålet med å kartlegge voksne i grunnskoleopplæring er å kunne definere målgruppen for en fremtidig individbasert rapportering med utgangspunkt i faktiske forhold. Denne kartleggingen bygger på rapportering av voksne i grunnskoleopplæring via Grunnskolenes Informasjonssystem (GSI) per 1. oktober 2017. Alle enheter (voksenopplæringsentre, grunnskoler, videregående skoler osv.) som driver med en slik opplæring er med i denne rapporteringen, bortsett fra enheter med grunnskoleopplæring for voksne i regi av kriminalomsorgen.

På landsnivå var det rapportert i alt 13 146 deltakere i grunnskoleopplæring for voksne per 1. oktober 2017 (jf. tabell 2.1). Tre av fire deltakere fikk kun ordinær grunnskoleopplæring etter § 4A-1, mens en av fire hadde enkeltvedtak om spesialundervisning etter § 4A-2. En liten gruppe, knappe 1 prosent, av deltakerne hadde enkeltvedtak om spesialundervisning samtidig som de mottok ordinær grunnskoleopplæring.

Tabell 2.1 Deltakere i grunnskoleopplæring for voksne, etter type opplæring og kjønn. 2017

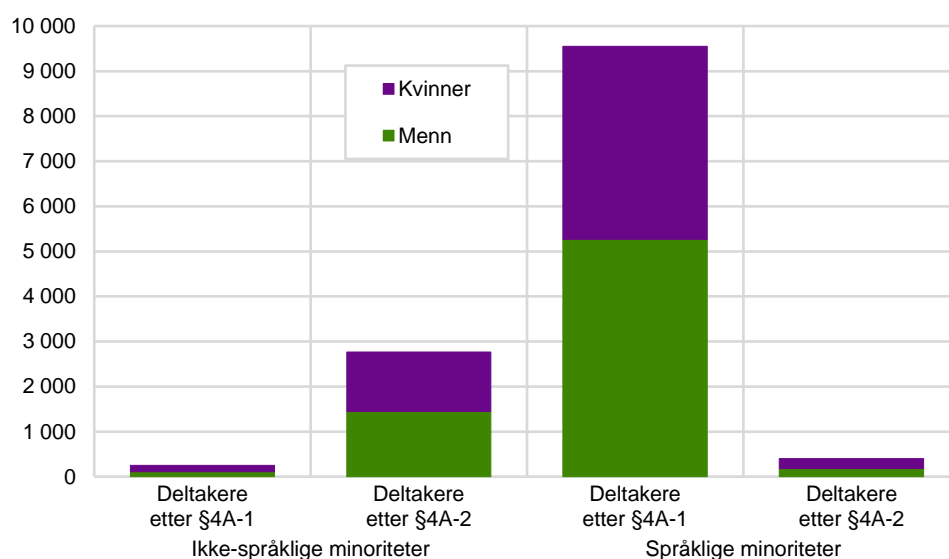
	I alt	Menn	Kvinner
I alt	13 146	7 120	6 026
Kun ordinær grunnskoleopplæring etter § 4A-1	9 807	5 376	4 431
Kun spesialundervisning etter § 4A-2	3 168	1 624	1 544
Opplæring etter både § 4A-1 og § 4A-2	171	120	51

Kilde: GSI

Som det kommer frem i tabell 2.1, var mennene i flertall både blant deltakere med ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning. 55 prosent av deltakerne med kun ordinær grunnskoleopplæring og 51 prosent av de med enkeltvedtak om spesialundervisning var menn.

Det var 331 asylsøkere og de som hadde vært asylsøkere men som fortsatt ventet på bosetting, i alderen 16-18 år deltok i grunnskoleopplæring for voksne i 2017.

Figur 2.1 Voksne i grunnskoleopplæring, etter kjønn og språklige minoriteter. 2017

Kilde: GSI

Deltakere fra språklige minoriteter utgjorde 77 prosent av samtlige voksne i grunnskoleopplæring. Også blant språklige minoriteter var menn i flertall, 55

prosent menn mot 45 prosent kvinner. Ser vi på deltakere etter type opplæring, var det flere kvinner enn menn fra språklige minoriteter med enkeltvedtak om spesialundervisning (jf. figur 2.1).

Summariske opplysninger om deltakernes alder i GSI registreres i ulike aldersgrupper: 16-18 år, 19-24 år, 25-40 år og 41 år og eldre. Tar vi utgangspunkt i tallene fra GSI, var det flest deltakere i aldersgruppen 41 år og eldre blant ikke-språklige minoriteter, mens deltakere i aldersgruppen 25-40 år var i klart flertall blant språklige minoriteter. Det var flest kvinner fra språklige minoriteter i denne aldersgruppen (jf. tabell 2.2 og 2.3).

Tabell 2.2 Deltakere i grunnskoleopplæring for voksne, unntatt språklige minoriteter, etter type opplæring, aldersgruppe og kjønn. 2017

	Kun § 4A-1		Kun § 4A-2		Både § 4A-1 og 4A-2		
	I alt	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
I alt	3 038	107	146	1 446	1 321	7	11
16-18 år	28	8	7	5	7	0	1
19-24 år	453	17	11	209	211	4	1
25-40 år	1 131	38	64	547	476	1	5
41 år og eldre	1 426	44	64	685	627	2	4

Kilde: GSI

Tabell 2.3 Deltakere fra språklige minoriteter i grunnskoleopplæring for voksne, etter type opplæring, aldersgruppe og kjønn. 2017

	Kun § 4A-1		Kun § 4A-2		Både § 4A-1 og 4A-2		
	I alt	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
I alt	10 108	5 269	4 285	178	223	113	40
16-18 år	2 092	1 581	452	1	3	46	9
19-24 år	2 845	1 730	984	39	24	47	21
25-40 år	4 120	1 742	2 192	67	96	15	8
41 år og eldre	1 051	216	657	71	100	5	2

Kilde: GSI

2.2. Målgruppen for individrapportering

Målgruppen for en eventuell datainnsamling på individnivå om voksne i grunnskoleopplæring, bør være de som **er i gang med (har status som deltaker i) grunnskoleopplæring for voksne**. De voksne som avlegger eksamen på 10. trinn er ikke inkludert i målgruppen, for disse blir allerede rapportert på individnivå.

Voksne som ikke har fullført eller trenger mer norsk grunnskoleopplæring, kan være en utsatt gruppe i samfunnet. Voksne i grunnskoleopplæring kan være etniske nordmenn som av ulike årsaker ikke har fullført grunnskolen, eller har en grunnskoleopplæring som er ganske mangelfull. Likevel er det flyktninger og innvandrere uten eller med for lite utdanning som utgjør den største gruppen blant voksne i grunnskoleopplæring.

Det er slik at voksne kan ha behov for grunnskoleopplæring i hele fag eller i bare grunnleggende ferdigheter. Grunnskoleopplæring for voksne omfatter til vanlig de fagene den voksne trenger for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for voksne, jf. forskrift til opplæringsloven § 4-33. For de som følger grunnskoleopplæring spesielt organisert for voksne, betyr sluttvurdering at en må ha standpunkt karakter i fem fag og eksamens karakter i ett fag med sentralt gitt skriftlig eksamen (norsk, engelsk eller matematikk skriftlig) og et fag med lokalt gitt muntlig eksamen (norsk, engelsk, matematikk, naturfag, samfunnsfag eller KRLE), jf. forskrift til opplæringsloven § 4-18. For å få vitnemål er det et krav at den voksne har fått standpunkt karakter i faget. Vi legger til at det kan skje endringer i organiseringen av grunnskoleopplæring for voksne som følge av «Kompetanseløftet» og modulstrukturert opplæring (se kap. 2.3).

Den voksnes opplæringstilbud kan være i alle vitnemålsfagene, noen av vitnemålsfagene, deler av ett eller flere fag eller opplæring i en eller flere av de grunnleggende ferdighetene i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Det er viktig at en eventuell fremtidig rapportering om voksne i grunnskoleopplæring dekker hele opplæringstilbudet på grunnskolenivå.

Hva menes med «voksne»?

En avgrensning av målgruppen innebærer å definere hva som menes med «voksne» i denne sammenhengen. For å ha rett til grunnskoleopplæring, må den voksne være over opplæringspliktig alder, ha behov for grunnskoleopplæring og ha lovlig opphold i Norge (opplæringsloven kapittel 4A). Retten til grunnskole for voksne gjelder også de som har fullført grunnskolen, men som likevel trenger mer grunnskoleopplæring. Det er også viktig å merke seg at voksne skal få tilbud om realkompetansevurdering før inntak til grunnskole slik at opplæringen kan tilpasses den enkeltes behov.

Opplæringsloven slår fast at «søkeren må være over opplæringspliktig alder, jf. opplæringsloven § 2-1. Normalt fullføres grunnskoleopplæringen det året personen fyller 16 år. Hovedregelen er derfor at voksenretten etter § 4A-1 tidligst inntreder fra høsten det året en person fyller 16 år. I spesielle tilfeller kan en person begynne på voksenopplæring på grunnskoleområde i det året personen fyller 15 år.

De som ikke får tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har rett til spesialundervisning. Datafangsten bør etter vår mening inkludere både voksne elever etter opplæringsloven § 4A-1 (rett til grunnskoleopplæring for voksne) og opplæringsloven § 4A-2 (rett til spesialundervisning på grunnskolen). Som nevnt ovenfor, mottok 3 100 elever kun spesialundervisning i skoleåret 2017-2018. Det vil si en av fire deltakere i grunnskoleopplæring for voksne mottar spesialundervisning. I tillegg er det noen elever som mottar både ordinær- og spesialundervisning.

2.3. En tydelig og avgrenset målgruppe

Voksne som omfattes av opplæringsloven kapittel 4A utgjør i utgangspunktet «populasjonen» for en fremtidig individrapportering av voksne som deltar i grunnskoleopplæring. I det følgende gir vi en nærmere beskrivelse av ulike grupper voksne og typer opplæringstiltak med tanke på avgrensning og konkretisering av målgruppen for individrapportering.

Ulike typer innvandrere i grunnskoleopplæring for voksne

Som sagt, er voksne innvandrere den største gruppen i grunnskoleopplæring for voksne. Ifølge opplæringsloven § 4A-1, er det et vilkår for rett til grunnskoleopplæring at søkeren har lovlig opphold i landet. Opplæringsloven skiller ikke mellom ulike typer innvandrere (flyktninger, arbeidsinnvandrere, familiegjennforente osv.). Derfor bør alle typer innvandrere som deltar i grunnskoleopplæring for voksne inkluderes i målgruppen.

Retten til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kapittel 4A må ikke blandes sammen med rett og plikt til introduksjonsprogram etter introduksjonsloven. Dette er separate ordninger som eksisterer uavhengig av hverandre, og retten til den ene utelukker ikke at den voksne også kan ha rett etter den andre ordningen. Men grunnskoleopplæring kan inngå i introduksjonsprogrammet for flyktninger. En tydelig avgrensning her bør være at voksne som kun får opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven ikke er inkludert i målgruppen.

Asylsøkere i grunnskoleopplæring for voksne

Norske myndigheter er opptatt av tidlig oppstart på kvalifisering og integrering for asylsøkere. Asylsøkere over 16 år har rett og plikt til å delta i norskopplæring og i norsk kultur og norske verdier, noe som blir registrert i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). I opplæringsloven § 4A-1 har både asylsøkere som venter på behandling av sin søknad og asylsøkere som venter på endelig vedtak, rett til grunnskoleopplæring for voksne:

«... Dei som er over opplæringspliktig alder, og som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel berre rett til grunnskoleopplæring etter denne paragrafen når dei er under 18 år og det er sannsynleg at dei skal vere i Noreg i meir enn tre månader. ... For dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, gjeld retten til grunnskoleopplæring etter denne paragrafen fram til dato for endeleg vedtak» (Lovdata, Opplæringsloven).

Det er også et uttalt mål at norske myndigheter ønsker å registrere opplysninger om alle som kommer til Norge i en så tidlig fase som mulig. Derfor bør asylsøkere over 16 år som deltar i grunnskoleopplæring for voksne inngå i målgruppen. Samtidig er det viktig at deres status som asylsøkere fremgår av rapporteringen.

Deltakere i grunnskoleopplæring for voksne i kriminalomsorgen

Det er Fylkesmannen i Hordaland som har det nasjonale koordinerende ansvaret for den opplæringen som skjer innenfor kriminalomsorgen i hele landet, mens det i samsvar med opplæringsloven er hver enkelt fylkeskommune som har det administrative og faglige ansvaret for opplæringen gitt i hvert fengsel i fylket, også grunnskoleopplæringen.

Ifølge Oppikrim – Opplæring innenfor kriminalomsorgen, skal 159 elever ha deltatt på grunnskoleopplæring i norske fengsler i 2017. Undervisningstilbudene gitt i fengslene følger ikke normale skoleår av flere årsaker, blant annet på grunn av innsettelse gjennom hele året, interne flyttinger mellom fengslene, korte straffer og lignende. Derfor regner Oppikrim snitt av fire målepunkter/tellinger i tillegg til årlige totaltall.

Fylkeskommunene rapporterer i dag til Fylkesmannen i Hordaland innsattes samlede deltakelse i ulike opplæringstiltak. Statistikk og analyser om grunnskoleopplæring for voksne publiseres på deres nettsider oppikrim.no. Fylkeskommunene er ikke pliktige til å rapportere denne gruppen til GSI, blant annet fordi GSI har kun en telledato (1. oktober). Denne avgjørelsen ble sist vurdert av Utdanningsdirektoratet i perioden 2009-2011.

SSB mener at en fremtidig individrapportering av voksne i grunnskoleopplæring også bør inkludere deltakere innenfor kriminalomsorgen.

Forberedende voksenopplæring (FVO)

Kompetanse Norge har satt i gang forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne på nivået under videregående opplæring. Moduler på nivå frem til videregående opplæring kalles forberedende voksenopplæring (FVO). Forsøket med modulstrukturerte læreplaner startet høsten 2017 og skal vare i tre år (Kompetanse Norge 2018).

Det overordnede målet med forsøket er at flere får en kompetanse som gir grunnlag for en mer varig tilknytning til arbeidslivet. 28 skoler og voksenopplæringssentre, fordelt på ni fylker, og deltakere fra nærmere 50 kommuner inngår i forsøket. Det er satt i gang en omfattende følgeforskning av forsøket på oppdrag fra

Kunnskapsdepartementet. Ideas2evidence har fått dette oppdraget, og første delrapport ble publisert i oktober 2018 (Dahle m.fl. 2018).

SSB mener at deltakere i forsøket med modulstrukturert opplæring på nivået under videregående opplæring bør holdes utenfor målgruppen i en eventuell rapportering. Hvis forsøket fører til at FVO blir en permanent ordning, vil deltakere i FVO bli sett på som målgruppen i rapporteringen av voksne i grunnskoleopplæring.

Forberedende kurs i videregående skole

Minoritetsspråklige elever som er over opplæringspliktig alder og har rett til videregående opplæring, men som har behov for mer grunnskoleopplæring for å styrke sine faglige grunnlag, får også tilbud om forberedende kurs i videregående skole. Målet med denne type opplæring er å forberede elevene til ordinær Vg1, styrke norskkunnskapene og forbedre mulighetene deres for å fullføre videregående opplæring. Denne gruppen inngår ikke i målgruppen, ettersom:

1. De allerede har kompetanse tilsvarende fullført grunnskoleopplæring og dermed rett til videregående opplæring.
2. Det finnes individdata om elever på forberedende kurs i videregående skole.

For å ha rett til videregående opplæring må en ha lovlig opphold i landet. I tillegg må en ha gjennomført norsk grunnskole eller gjennomført allmenn grunnsopplæring i utlandet i minst 9 år eller tilsvarende realkompetanse som fullført norsk grunnskoleopplæring for voksne, vurdert av kommunen.

Per 1. oktober 2017 var det fire videregående skoler som hadde deltakere i grunnskoleopplæring for voksne. Disse inngår ikke i forberedende kurs til Vg1, og bør dermed inkluderes i målgruppen.

Andre hensyn å ta?

Antall skolefag elever i grunnskoleopplæring for voksne tar, er avhengig av flere forhold deriblant elevens kunnskaper og ferdigheter. Dette gjelder også antall timer i hvert fag som bestemmes basert på den voksnes behov. Spørsmålet er om en voksen som kun tar for eksempel ett fag med en time undervisning per uke defineres innenfor målgruppen for individbasert rapportering? Kan det være slik at etter den første rapportering, kan en se på omfanget for å deretter bestemme seg om de med lavt antall fag og timer skal være med i senere rapporteringer?

Avgrensning av målgruppen er også delvis avhengig av hensiktsmessigheten med tanke på videre bruk av data og dels tilgjengelighet, kvalitet og rapporteringsmuligheter. SSBs kartlegging (se kap. 5) viser at kommuner/enheter med en eller få voksne i grunnskoleopplæring, mangler ofte administrative systemer for registrering av voksne i grunnskoleopplæring. Opplysningene om disse, som ofte er elever etter § 4A-2, finnes (kun) i form av enkeltvedtak som er arkivert i Word-format. Det er mye enklere å rapportere en eller få elev/-er i en summarisk innrapportering som GSI enn å registrere den/dem med flere person- og utdanningsopplysninger i en individrapportering. Voksne i grunnskoleopplæring etter § 4A-2 er og skal være en del av målgruppen, men en bør ta hensyn til manglende registrering av disse i egne administrative systemer i diskusjonen om mulige løsninger for innrapportering.

3. Behovet for ulike typer opplysninger på individnivå

Innhenting av individopplysninger om deltakere i grunnskoleopplæring for voksne er viktig for å kunne etablere egen offisiell statistikk på området som gjenspeiler sentrale sider ved aktiviteten innenfor denne type opplæring på en riktig måte. En slik innhenting av individopplysninger er også viktig i forskningsøyemed og ikke minst med tanke på offentlig planlegging.

Data om voksne i grunnskoleopplæring finnes i dag, som nevnt ovenfor, i aggregert form i GSI. Det finnes imidlertid ikke et nasjonalt register som inneholder individdata om disse voksne. Grunnet manglende individdata, kan vi per i dag ikke si noe mer om de voksne deltakerne i grunnskolen, utover det som rapporteres inn gjennom GSI. Vi kan heller ikke følge dem over tid, og dermed kan vi heller ikke si noe om deres kompetanse og tilknytting til utdanningsinstitusjoner og eller arbeidsmarkedet etter endt grunnskoleopplæring.

De voksne som avlegger eksamen på 10. trinn er imidlertid et unntak. Disse blir allerede rapportert på individnivå, og dermed er det mulig å følge deres utdanningsløp og/eller deltakelse i arbeidslivet over tid, men det er dermed ikke sagt at vi kan per i dag si noe om hvilke forutsetninger gjør at noen klarer å avlegge eksamen, mens noen andre ikke klarer det. Rapportering av igangværende deltakere på individnivå, vil gjøre det mulig å kunne svare på slike spørsmål.

Behovet for innsamling av individopplysninger om voksne i grunnskoleopplæring, er uten tvil til stede. Denne kartleggingen tar derfor sikte på å:

- 1) Finne kilder for individdata og vurdere kvaliteten på disse, og
- 2) Utarbeide forslag til datafangst for å etablere samlet register over voksne i grunnskoleopplæring.

Etableringen av et samlet register over voksne i grunnskoleopplæring (jf. pkt. 2 ovenfor) forutsetter innhenting av to typer opplysninger: Person- og utdanningsopplysninger. I denne henseende, er det viktig å legge til rette for et samarbeid med de som eier/administrerer kildene, og finne mulige rapporteringsmuligheter og -metoder

Personopplysninger

Personopplysninger trengs for å kunne *identifisere* deltakerne og vite eksakt *hvem* som deltar i opplæringen. For å få til dette, bør vi kunne identifisere hver enkel deltaker med en *unik identifikasjonsnøkkel*. Det vil derfor være helt avgjørende at vi kan innhente riktige, gode og kvalitetssikrede opplysninger om navn og 11-siffer fødselsnummer for samtlige deltakere som inngår i målgruppen (se kap. 2). Innhenting av disse opplysningene vil gi oss muligheten for å kunne koble dataene mot andre eksisterende registre og påføre datafilen øvrige individopplysninger, deriblant:

- kjønn
- alder
- enkeltvedtak/spesialundervisning
- bostedskommune og -fylke
- statsborgerskap
- innvandrerbakgrunn
- botid
- asylsøker

Noen av disse opplysningene bør likevel også innhentes fra enhetene slik at en kan gjennomføre kontroller mot opplysninger som innhentes fra de ulike registrene. Dette fordi registeropplysninger kan i noen tilfelle ikke være oppdaterte.

Utdanningsopplysninger

Innhenting av eventuelle realkompetansevurderinger, samt eventuelle tidligere og pågående utdanninger vil gjøre det mulig å følge den enkelte gjennom utdanningsløpet og senere dens tilknytning til arbeidsmarkedet. Type opplysninger som innhentes, bør kunne belyse blant annet «... elevgrunnlaget og gjennomføringen (tidsbruk, fagvalg og resultatoppnåelse)» (NOU 2011: 14, s. 376). Disse begrepene bør konkretiseres og operasjonaliseres i arbeidet med filbeskrivelsen (elektronisk skjema) som enhetene skal rapportere etter. Rapporteringen fra enhetene/kommunene bør inkludere følgende utdanningsopplysninger:

- realkompetansevurdering
- tidligere utdanning (tilsvarende trinn/antall år i ordinær grunnskole)
- antall år i grunnskoleopplæring for voksne før igangværende utdanning
- startdato for igangværende utdanning
- planlagt sluttdato for igangværende utdanning
- antall fag (og videre fag 1, fag 2, fag 3, deler av fag moduler osv.)
- kurs i grunnleggende ferdigheter
- antall timer per uke

Opplysninger om lærested

I tillegg til person- og utdanningsopplysninger om den enkelte deltaker, er det også nødvendig å innhente korrekte opplysninger om den enkelte enhet/skole, for eksempel organisasjonsnummer, for å kunne plassere og knytte deltakere til riktig enhet. En fulltelling av voksne i grunnskoleopplæring bør finne sted per 1. oktober hvert år på lik linje med alle andre rapporteringer fra samtlige skoler, men vi registrere at det kan være behov for to tellinger i året. Vi kommer tilbake til dette.

4. Eksisterende registre og data

4.1. Eksisterende kilder for individdata

Utover noen utvalgsundersøkelser som PIAAC og ALL hvor voksnes ferdigheter og kompetanse kartlegges, finnes kun to kilder til individdata om voksne: Norsk introduksjonsregister (NIR) og Statens lånekasse for utdanning. I tillegg finnes individdata om voksne som avslutter en grunnskoleopplæring.

Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere

Til og med rapporteringsåret 2016 innhentet SSB individdata om deltakere i introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere via KOSTRA-skjema 11B. Fra og med rapporteringsåret 2017 benytter SSB Norsk introduksjonsregister (NIR) som datagrunnlag for deltakere i introduksjonsordningen.

Ifølge SSBs offisielle statistikk på området, tok 17 prosent av deltakere i introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere fag i grunnskolen (jf. tabell 2.1).

Tabell 4.1 Deltakere i introduksjonsprogram, etter kjønn og tiltak. 2016

	Deltakere (personer)			Deltakere (prosent)		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
I alt	23 961	14 702	9 259	100	100	100
Norskopplæring med samfunnskunnskap	21 588	13 251	8 337	90	90	90
Språkpraksis	7 659	4 814	2 845	32	33	31
Godkjenning av utdanning	610	428	182	3	3	2
Arbeid (offentlig, fom 2011 inkl Arbeid privat)	1 495	1 097	398	6	7	4
Arbeidspraksis	3 449	2 344	1 105	14	16	12
Yrkesprøving	263	198	65	1	1	1
Kurs i regi av kommune/stat	7 901	4 799	3 102	33	33	34
Grunnskole/fag i grunnskolen	4 180	2 643	1 537	17	18	17
Fag i videregående skole	904	649	255	4	4	3
Annet	10 560	6 414	4 146	44	44	45

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Hvis vi legger til grunn at rapporteringen av voksne i grunnskoleopplæring i GSI omfatter samme deltakere som også rapporteres via NIR, innebærer det at vi per dags dato har faktisk tilgang til personopplysninger om en av tre deltakere (4 180 av 13 146) i grunnskoleopplæring for voksne. Samtidig mangler vi utdanningsopplysninger (trinn, modul, hvilke fag de tar osv.) om den enkelte når det gjelder deltakelse i grunnskoleopplæring for voksne, samt deres tilknytting til ulike lærested. Det betyr at for å få et helhetlig og mer riktig bilde av voksne i grunnskoleopplæring, er det behov for egen rapportering på området.

Utviklingen over tid viser at grunnskole blir et stadig mer brukt tiltak i introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere. Dette kan nok delvis skyldes en større bevissthet rundt bruk av grunnskole, men det kan også være en indikasjon på at utdanningsnivået til deltakerne i introduksjonsordning synker. SSBs statistikk kan ikke si noe om hvor mange som går over i grunnskole eller fortsetter på et påbegynt grunnskoleløp etter endt introduksjonsprogram.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) opplyser om at kommunenes rapportering inn i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) viser at om lag 10 prosent fra de siste tre årene har vært i grunnskoleopplæring rett etter endt introduksjonsprogram. Ufra SSB sine tall fra Monitor for introduksjonsordningen der vi bruker data fra System for persondata for å se på deltakelse på arbeidsmarkedet ett til fem

år etter endt introduksjonsprogram, er det en relativt stor gruppe med personer vi ikke kan si noe om. Personer som deltar i grunnskoleopplæring og som ikke har jobb ved siden av, vil havne i kategorien «ingen registrering». Vi kan altså ikke si noe om de er i et aktivt grunnskoleløp eller om de er uten noen form for aktivisering (Anette W. Enes, 2015). Å kunne følge de enkelte voksne i grunnskoleopplæring videre med tanke på deltakelse i utdanning og arbeid forutsetter registrering og innrapportering på individnivå.

Statens lånekasse for utdanning

I dag kan det gis støtte til grunnskoleopplæring til voksne for søkere som omfattes av opplæringsloven § 4A-1 første ledd, det vil si søkere som er over opplæringspliktig alder, som trenger grunnskoleopplæring, og som har rett til slik opplæring så lenge de ikke har rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1. I forslag til statsbudsjett 2018, foreslås det også å gis støtte til voksne søkere som omfattes av opplæringsloven § 4A-1 andre ledd, det vil si til søkere som har rett til videregående opplæring, men som har behov for mer grunnskoleopplæring for å kunne fullføre videregående opplæring.

I undervisningsåret 2015-2016 fikk nær 2 500 voksne i grunnskoleopplæring støtte fra Statens lånekasse for utdanning. Alle som søker om støtte fra lånekassen blir registrert med 11-siffer fødselsnummer og type utdanning de søker om støtte for. Denne registreringen omfatter omtrent 20 prosent av alle med deltakerstatus i grunnskoleopplæring for voksne, og er dermed langt unna en fulltelling. Dessuten vil ikke denne type registrering dekke behovene for offisiell statistikk og heller ikke de behovene utdannings-, integrerings- og arbeidsmyndighetene har for person- og/eller utdanningsopplysninger.

Data for avsluttet grunnskole

Avgangselever på tiende trinn i grunnskolen rapporteres på individnivå inn til fylkeskommunenes administrative datasystem for inntak til videregående opplæring (VIGO). Denne rapporteringen omfatter også voksne (over 17 år) i grunnskoleopplæring. SSB mottar, etter skoleårets avslutning, spesifisert uttrekk av data fra VIGO sentralbase for personer som har avsluttet grunnskolen foregående skoleår. Disse dataene inngår i SSBs Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB), men er ikke dekkende for alle voksne som er i gang med grunnskoleopplæring. Disse eksisterende dataene med resultater ved avslutta grunnskole er derimot fremdeles av stor betydning når en vil følge opp voksne i grunnskoleopplæring med tanke på overgang til videregående opplæring videre utdanningsløp, integrering, arbeid, pensjon og andre forhold.

4.2. Eksisterende kilder for summariske data

Grunnskolenes informasjonssystem (GSI)

Som nevnt ovenfor, finnes det i dag aggregerte data om deltakere i grunnskoleopplæring for voksne, både etter § 4A-1 og § 4A-2, i GSI. Rapporteringen i GSI innbefatter opplysninger om:

- Generelle opplysninger om enheten som rapporterer:
 - navn
 - poste- og besøksadresse
 - orgnr. bedrift
 - orgnr. foretak
 - kommune
 - fylke
 - institusjonstype

- Deltakere:
 - Antall deltakere med kun ordinær grunnskoleopplæring, herav språklige minoriteter
 - Antall deltakere med kun ordinær grunnskoleopplæring, herav språklige minoriteter
 - Antall deltakere med enkeltvedtak om spesialundervisning, herav språklige minoriteter
 - Antall deltakere med enkeltvedtak om spesialundervisning, som både mottar ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning.
 - Antall asylsøkere som deltar i voksenopplæring på grunnskolens område
 - Antall deltakere etter aldersgrupper (fire grupperinger), herav språklige minoriteter
 - Realkompetansevurdering
- Årstimer:
 - Årstimer til undervisning
 - Undervisningspersonalet med godkjent utdanning
 - Undervisningspersonalet uten godkjent utdanning
 - Årstimer som går til grunnskoleopplæring etter § 4A-1
 - Årstimer som går til grunnskoleopplæring etter § 4A-2
- Årsverk:
 - Årsverk til administrative og pedagogiske lederoppgaver
 - Årsverk til undervisning
 - Årsverk til undervisning utført av undervisningspersonalet
- Spesialundervisning
 - Antall deltakere som får tildelt timer til spesialundervisning med undervisningspersonalet
 - Antall deltakere som får tildelt timer med assistenter som del av enkeltvedtak om spesialundervisning
- Opplæringssted og tid

Individerapportering vil kunne erstatte dagens aggregerte rapportering av deltakere via GSI, forutsatt at:

- 1- Rapporteringen innbefatter både deltakere etter § 4A-1 og § 4A-2, og
- 2- Rapporteringen omfatter deltakere etter enkeltvedtak og asylsøkere som deltar i voksenopplæring på grunnskolens område.

Individerapportering av voksne i grunnskoleopplæring vil også kunne erstatte rapporteringen av spesialundervisning i tillegg til opplæringssted og tid. En slik rapportering vil derimot ikke kunne erstatte rapporteringen av årstimer til undervisning og årsverk.

Vi vil gjerne legge til at opplæringssted kan blant annet være VO-senter, grunnskole, videregående skole osv. I skoleåret 2017-2018 var det fire videregående skoler som hadde rapportert aktiviteten innenfor grunnskoleopplæring for voksne via GSI. Det er viktig å merke seg at denne type opplæring er noe annet en forberedende kurs til Vg1 for språklige minoriteter som vi omtalte tidligere i dette notatet (se kap. 2).

Vi vil nok en gang understreke at målgruppen for innrapportering av voksne i grunnskoleopplæring bør være *igangværende elever*. Avgangselever rapporteres allerede inn til VIGO både med person- og karakter opplysninger, og SSB mottar, etter skoleårets avslutning, spesifisert uttrekk av resultatdata fra VIGO sentralbase for foregående skoleår.

5. Oppgavegivere og eksisterende opplysninger

En diskusjon om fremtidig individrapportering av voksne i grunnskoleopplæring dreier seg om hvem som skal rapporteres, hvem bør rapportere og hvordan. Spørsmålet om hvem som skal rapporteres, dvs. målgruppen, ble drøftet i kapittel 2. I dette kapitlet ser vi nærmere på oppgavegivere og mulige innrapporteringsløsninger.

5.1. Oppgavegivere

296 opplæringssteder (enheter) rapporterte deltakere i grunnskoleopplæring for voksne via GSI 1. oktober 2017. Disse opplæringsstedene består i all hovedsak av voksenopplæringsssentre, grunnskoler og videregående skoler.

Ifølge tall fra GSI, hadde 100 enheter under 10, mens 30 enheter hadde over 100 elever. Tre enheter av de sistnevnte hadde hver 500 eller flere elever.

Tabell 5.1 Antall enheter og deltakere, etter enhetenes størrelse målt i antall deltakere. 2017

	Antall enheter	Antall elever
Alle	296	13 111
Enheter med 1 - 9 elever	100	441
Enheter med 10 - 19 elever	58	798
Enheter med 20 - 29 elever	30	713
Enheter med 30 - 39 elever	21	722
Enheter med 40 - 49 elever	15	667
Enheter med 50 - 59 elever	8	432
Enheter med 60 - 69 elever	17	1 074
Enheter med 70 - 79 elever	7	521
Enheter med 80 - 89 elever	7	596
Enheter med 90 - 99 elever	4	382
Enheter med 100 - 109 elever	5	520
Enheter med 110 - 119 elever	4	454
Enheter med 120 - 129 elever	3	379
Enheter med 130 - 139 elever	0	0
Enheter med 140 - 149 elever	2	293
Enheter med 150 - 199 elever	3	519
Enheter med 200 - 299 elever	5	1 206
Enheter med 300 - 399 elever	3	1 067
Enheter med 400 - 499 elever	1	429
Enheter med 500 el. flere elever	3	1 898

Kilde: GSI

27 enheter rommet til sammen over halvparten av voksne i grunnskoleopplæring i hele landet. De aller fleste av disse enhetene ligger i store byer. 19 prosent av samtlige deltakere deltok på voksenopplæring for voksne i en enhet i Oslo, mens 8 prosent gikk på en enhet i Kristiansand (3 prosent), Trondheim (3 prosent) og Bergen (2 prosent).

Oslo hadde også flest deltakere blant landets fylker, 2 465 deltakere. Dernest var det flest deltakere i Rogaland (1 118 deltakere), Møre og Romsdal (925 deltakere) og Akershus (902 deltakere).

Finmark med 206 og Sogn og Fjordane med 273 hadde lavest antall deltakere.

Tabell 5.2 Antall enheter og deltakere i grunnskoleopplæring for voksne, etter fylke, 2017

	Antall enheter	Antall elever
Alle	296	13 111
Østfold	9	401
Akershus	20	902
Oslo	6	2 465
Hedmark	13	328
Oppland	16	494
Buskerud	16	736
Vestfold	8	609
Telemark	13	716
Aust-Agder	11	451
Vest-Agder	11	795
Rogaland	13	1 118
Hordaland	23	593
Sogn og Fjordane	18	273
Møre og Romsdal	31	925
Sør-Trøndelag	18	621
Nord-Trøndelag	15	441
Nordland	29	674
Troms - Romsa	18	363
Finnmark - Finnmarku	8	206

Kilde: GSI

Vi definerte målgruppen for en eventuell individrapportering av voksne i grunnskoleopplæring som «de som **er i gang med (har deltakerstatus i) grunnskoleopplæring for voksne**» (jf. kap. 2.2). Samtidig gikk vi ut i fra det at GSI gjenspeiler hele opplæringsaktiviteten innenfor grunnskoleopplæring for voksne. Slik sett kan det resonneres at «alle» enheter som rapporterer sin opplæringsaktivitet til GSI, må sies å ha status som oppgavegivere i en fremtidig individbasert rapportering av samme deltakere. Likevel er det slik at noen spørsmål må kunne besvares før en kan konkludere med dette. Sitter alle enhetene med samtlige opplysninger som en vil spørre etter i en individbasert rapportering? Har alle enhetene tilgang til nødvendige tekniske løsninger for en slik rapportering? Vi vil i det følgende se nærmere på disse spørsmålene. Vi kommer også tilbake til spørsmålet om juridisk hjemmel for innhenting av individopplysninger senere i dette notatet.

5.2. Eksisterende registreringer av individopplysninger

I mai 2018 kontaktet SSB 100 store og små enheter med grunnskoleopplæring for voksne, og fikk respons fra 82 enheter. Alle enheter med over 50 deltakere var med i «utvalget» som ble kontaktet av SSB, men 8 av disse enhetene – til tross for flere purringer – responderte ikke på SSB sin henvendelse.

SSB stilte enhetene blant annet følgende spørsmål: «Er alle voksne i grunnskoleopplæring ved deres enhet registrert med personopplysninger som navn og 11-siffer fødselsnummer». 77 av 82 enheter svarte «Ja» på dette spørsmålet. En enhet svarte at de bare har registrert avgangselever med navn og fødselsnummer, mens resterende fire enheter svarte at de har registrert deltakerne med fødselsdato, men ikke med fødselsnummer.

Den ene enheten som har registrert kun avgangselever med fødselsnummer, er en stor enhet med over 400 deltakere. Blant de enhetene som svarer at de bare har registrert fødselsdato, finner vi en enhet med over 350 og en enhet med litt over 60 deltakere. En fulltelling av voksne i grunnskoleopplæring på individnivå, forutsetter at i hvert fall alle de store enheter har sine registreringer i orden slik at de kan levere data med opplysninger om fødselsnummer. Denne variabelen vil fungere som en nøkkelvariabel for å kunne koble på ytterligere data om den enkelte

individ fra ulike registre. Manglende registrering av fødselsnummer skyldes ikke administrative systemer disse enhetene bruker (se kap. 5.4), og dersom de ønsker det eller er pålagt å registrere deltakerne med fødselsnummer i henhold til lovverket, kan de godt gjøre det.

5.3. Eksisterende registreringer av utdanningsopplysninger

SSB stilte enhetene også følgende spørsmål: «Er alle voksne i grunnskoleopplæring ved deres enhet registrert med utdanningsopplysninger som årstrinn, avlagt eksamen, realkompetansevurdering o.l.»? Bare 5 av 82 enheter svarte klart, «Nei» på dette spørsmålet, mens resten svarte «Ja». Blant de som svarte «Ja», var det likevel en god del som la til kommentarer, slike som: «delvis», «ikke alle», «ikke spesialundervisning», «egen inndeling», «avlagt eksamen, realkompetanse», «kun eksamen», «ja, men ikke elektronisk» o.l. Grunnen til en del av disse kommentarene kan være at SSB sitt spørsmål om utdanningsopplysninger ikke var presist nok. Mens «årstrinn» refererer til igangværende utdanning, refererer uttrykket «avlagt eksamen» til avsluttet eller fullført utdanning.

Som det ble presisert tidligere i dette notatet, er målgruppen for rapportering av grunnskoleopplæring for voksne, de som er i gang med og har deltakerstatus i en slik opplæring. Opplysninger om utdanning som er av betydning, gjelder i hovedsak om deltakeren har fått sin realkompetanse vurdert og hvor i opplæringsprosessen deltakeren befinner seg i, samt pågående utdanningsaktivitet (antall elevtimer, start- og sluttdato osv.). En utfordring i denne sammenhengen, er individuelle planer, at opplæringsopplegget skal være tilpasset det enkelte individet, som gjør det vanskelig for enhetene å kunne rapportere alle deltakere etter samme mal.

Registrering og rapportering av utdanningsopplysninger i en fulltelling av alle voksne i grunnskoleopplæring vil, etter vår mening, la seg gjøre dersom filbeskrivelsen inneholder de riktige spørsmålene basert på «virkeligheten der ute». I utformingen av spørsmålene i filbeskrivelsen vedrørende utdanningsopplysninger, bør derfor både ansvarlige myndigheter og representanter for enheter med grunnskoleopplæring for voksne ha en aktiv rolle.

Som vi skal se i neste avsnitt, har «de fleste» enheter tilgang til nødvendige IT-verktøy (administrative systemer) som gjør det mulig å registrere både individ- og utdanningsopplysninger så lenge det er klart definert hvilke opplysninger som trengs.

5.4. Eksisterende skoleadministrative systemer

Kartleggingen blant de 82 enhetene som responderte på SSBs forespørsel, viser at både store og små enheter benytter seg av skoleadministrative systemer for registrering av deltakere i grunnskoleopplæring for voksne og tilhørende individ- og utdanningsopplysninger. Det var kun en kommune som hadde disse opplysningene liggende i kommunens saksbehandlingssystem, og denne kommunen hadde kun en elev.

På spørsmålet: «Hvilket elektronisk verktøy bruker dere for registrering av person- og utdanningsopplysninger?», svarte 57 av 82 enheter at de bruker enten Visma Voksenopplæring og eller Visma Flyktning. Ifølge selskapet som har utviklet disse løsningene, er disse integrerte både med hverandre og NIR. Selskapet informerer videre at: «I Visma Voksenopplæring kan man bl.a administrere grupper og elever, kartlegge elevene, skrive en IOP, fatte alle typer vedtak om norsk eller grunnskole og utarbeide en timeplan for eleven bestående av ulike kurs og tiltak».

Blant de 57 ovennevnte enheter, var det 21 enheter som også brukte andre løsninger/elektroniske verktøy, f.eks. ePhorte eller Excel, i tillegg til Visma.

Andre skoleadministrative systemer som brukes av enhetene med grunnskoleopplæring for voksne er: ePhorte, IST/SATS, SITS, Extens, Eksasys og Wis-skole. Noen få enheter rapporterer at de registrerer deltakernes person- og utdanningsopplysninger i WebSak, Elevmapper (Word) og Excel.

6. Rapporteringsalternativer og veien videre

Kartleggingen av oppgavegiverne og eksisterende registreringer av person- og utdanningsopplysninger (jf. kap. 5) tyder på at det er mulig å få til individrapportering av igangværende deltakere/elever i grunnskoleopplæring for voksne. Som vi var inne på, kan registrerte opplysninger om igangværende utdanning ved de ulike enhetene være litt forskjellige.

6.1. Rapporteringsalternativer

Innrapportering av person- og utdanningsopplysninger fra enhetene, kan i hovedsak skje enten via et nasjonalt register eid av myndighetene à la GSI, VIGO, NIR o.l. eller direkte rapportering til SSB à la KOSTRA-skjema 11B (jf. kap. 4.1). Hvilket alternativ en velger er avhengig av flere forhold, deriblant oppgavebyrden, nytte-kostands-vurdering og ikke minst lovhjemmel for innhenting og lagring av opplysninger på individnivå. Et slikt valg henger også sammen med formål/formålene dataene samles inn for (bare for offentlig planlegging, f.eks.) og hvordan en vil bruke dataene senere.

Oppgavebyrden

Den største enheten med grunnskoleopplæring for voksne har 750 deltakere, mens den minste enheten har kun en deltaker. Det betyr at oppgavebyrden for den enkelte enhet vil variere mye fra enhet til enhet med hensyn til antall deltakere. Oppgavebyrden vil også variere mellom enhetene med hensyn til hvilket administrativt system enheten bruker for registrering av deltakere i grunnskoleopplæring for voksne.

En viktig målsetning ved enhver datafangst er å redusere oppgavebyrden mest mulig. Administrative systemer med mulighet for maskinell dataoverføring er et viktig instrument i den sammenheng. Samtidig kan en ikke forvente at enheter med få deltakere vil investere i administrative systemer de ikke har behov for. Derfor er det uunngåelig at noen enheter vil benytte seg av manuell rapportering uansett om de skal legge inn dataene i et nasjonalt register eller sende dataene direkte til en datamottaker.

Oppgavebyrden for rapportering av individopplysninger om deltakere i grunnskoleopplæring for voksne i et nasjonalt register kan på mange måter sammenlignes med rapportering av individopplysninger om deltakere i introduksjonsordningen til NIR. Basert på tilbakemeldingene fra flere enheter, ser det ut som det meste av rapporteringen til NIR foregår maskinelt. Som vi så tidligere (se kap. 5), bruker de fleste av enhetene skoleadministrative systemer som er utviklet av Visma (Visma Voksenopplæring og Visma flyktning). Disse løsningene er integrert med NIR slik at elektronisk rapportering både av vedtak, spor og språk, deltakertimer og fravær til NIR foregår maskinelt på en rask og effektiv måte.

Lovhjemmel

Etablering av et nasjonalt register eid av myndighetene forutsetter at eieren skaffer seg lovhjemmel. Den viktigste fordelene med et slikt register er at eieren får lettere tilgang til datagrunnlaget som rapporteres fra oppgavegiverne, og kan lage egne statistikker og analyser. Men eieren må fortsatt – med dagens statistikklov – henvende seg til SSB for å få koblet datagrunnlaget mot registerdata som eies av SSB, og slike påkoblede data kan ikke utleveres på individnivå til registreier.

I henhold til den gjeldende statistikkloven § 2-2, kan SSB innhente data direkte fra enhetene og også fra eksisterende registre utenfor SSB. Hvis vi tar utgangspunkt i at SSB innhenter individdata direkte fra enhetene, kan SSB enten ta på seg rollen som «databehandler» for, eller inngå oppdragsavtale med en oppdragsgiver.

Som databehandler, vil SSB samle inn dataene på vegne av oppdragsgiver. Den myndighet som ønsker at SSB skal etablere og lage statistikken, dekker SSBs kostnader. I dette tilfelle, leverer SSB innhentede data videre til oppdragsgiver, mens SSB beholder en kopi av innsamlede data for å kunne publisere offisiell statistikk. Det er viktig å merke seg at som databehandler kan SSB ikke levere registervariabler som kobles på fila i etterkant av datainnsamlingen. Inngåelse av databehandleravtale forutsetter at oppdragsgiveren har gyldig lovhjemmel for innhenting av individdata fra enhetene. Dersom SSB innhenter dataene kun med hjemmel i statistikkloven, og oppdragsgiver ikke har sin egen hjemmel, vil SSB kunne levere kun statistikktabeller til oppdragsgiveren.

SSB kan inngå oppdragsavtale og utføre et konkret og definert oppdrag for oppdragsgiver. Oppdraget kan være at SSB innhenter data og publiserer offisiell statistikk, lager monitor eller årlige rapporter for oppdragsgiver, og oppdragsgiver dekker SSBs kostnader. I så fall, vil ikke noen data leveres til oppdragsgiver.

I begge tilfeller som er beskrevet ovenfor, vil SSB gjøre datagrunnlaget tilgjengelig for statistisk bruk i forskning.

Tekniske løsninger

Dataoverføring fra enhetene til et nasjonalt register eid av myndighetene forutsetter at samtlige enheter har et administrativt system som er integrert med det nasjonale registeret, mens rapporteringen til SSB kan foregå via elektronisk innsending av datafiler.

Hvis vi ser nærmere på det første alternativet (nasjonalt register), er det slik at enhetene enten:

- allerede har de aktuelle opplysningene i sine eksisterende systemer, og
- allerede kan overføre data til ethvert eksternt system

eller må de:

- utvide sine eksisterende systemer for registrering av nye opplysninger
- utvide sine eksisterende systemer med egen eksportfunksjon tilpasset innrapporteringssystemet
- kjøpe inn enda et administrativt system

Det er klart at en i valget av en teknisk løsning for datafangst på individnivå fra enheter med grunnskoleopplæring for voksne bør ta hensyn til rapporteringsmuligheter disse enhetene har. Slik det kommer frem i vår kartlegging, har de fleste enhetene person- og utdanningsopplysninger om deltakere i sine administrative systemer og elevmapper¹. Vi vet også at det er mulig å overføre data fra flere av disse systemene til et annet system, i dette tilfelle NIR (og NNIR). Men vi vet derimot ikke om de kan videreutvikle sine eksisterende systemer for å tilpasse dem med en ny rapporteringsløsning.

Overføringen av individdata fra Visma til NIR ble omtalt ovenfor. Vi legger til at vi også har fått tilbakemelding fra enheter som bruker fagsystemet Ekasys på at også de overfører data fra dette systemet til NIR maskinelt. Brukere av løsningen SITS melder det samme: «Vi har ukentlige overføringer av NIR timer fra SITS til NIR». Men når det gjelder IST, er situasjonen noe annet: «Vi bruker IST til registrering, men vi har svært begrensede muligheter til å legge inn mer enn personopplysninger. Systemet er ikke lagd for voksenopplæring. Alt av utdanningsopplysninger, arbeidserfaring mm ligger i papirelevmappa. Sørgelig, men sant», «Vi overfører ikke data, men legger inn manuelt i NIR».

¹ Det er imidlertid uvisst om enhetene har de eksakte opplysningene som vi eventuelt kommer til å etterlyse. Dette vet vi først når spørreskjema/filbeskrivelsen blir utarbeidet.

Kort oppsummert kan vi si at mange enheter vil klare å få til en maskinell dataoverføring/-levering hvis deres systemer er kompatible med en ny rapporteringsløsning, mens andre enheter bør nok bruke manuell registrering og levering av data.

Dersom SSB skal stå for datainnsamling direkte fra enhetene, vil det være slik at det sendes en kravspesifikasjon (skjema/filbeskrivelse med veiledning) om hva som skal rapporteres og hvordan. Enhetene vil bli bedt om å sende inn en datafil i henhold til kravspesifikasjonen. Enhetene selv vurderer og bestemmer hvordan datafilen skal gjøres klar for innsending. I motsetning til det første alternativet (integreerte rapporterings- og administrative systemer), trenger enhetene ikke tenke på dataoverføring. Det eneste de trenger er å kunne ta ut filuttrekk i henhold til kravspesifikasjonen for å sende den videre til SSB.

Økonomi og finansiering

Etablering av et nasjonalt register eid av myndighetene forutsetter engangskostnader i forbindelse med oppbygging av registeret, samt vedlikeholds- og utviklingskostnader. Det kan i tillegg forekomme lisenskostnader for oppgavegivere for bruk og innlegging av data i registeret. Kostnadene tilknyttet en slik løsning vil være avhengig av myndighetenes spesifikasjonskrav (innhold og funksjoner) og tilbudene de får i en eventuell anbudsrunde.

Innlegging av data i et nasjonalt register, som nevnt ovenfor, vil for noen enheter bety kjøp av nytt administrativt system, mens andre enheter må tilpass sitt eksisterende system slik at de kan legge inn nye type data og overføre datafiler til det nye registeret. En bør regne med at både kjøp av nytt system eller tilpasning av eksisterende system ikke er kostnadsfritt. I dette tilfelle, vil også spørsmålet om «hvem som må betale» dukke fort opp. Skal enhetene selv stå for kjøp av eller sørge for eventuelle tilpasninger i sine systemer, eller vil noen andre betale for det?

Utvikling og utvidelse av eksisterende, eller kjøp av nye administrative systemer, kan for de fleste små enheter oppleves som kostbar og kanskje også «unødvendig». Vi bør huske at 38 prosent av alle enheter som rapporterer grunnskoleopplæring for voksne til GSI har færre enn 10 deltakere, og 64 prosent har færre enn 30 deltakere. Hvis disse enhetene skal legge inn sine data manuell i et online register, vil det oppleves som dobbeltarbeid siden de allerede har registrert sine deltakere enten i et administrativt system, en elevmappe eller i et enkelt Excel regneark.

Dersom SSB skal stå for datainnsamlingen, vil engangskostnadene begrense seg til etablering av faste rutiner for innhenting av data fra oppgavegivere. Videre vil det være årlige kostnader tilknyttet datafangst og mottakskontroller. Kostnadene for tilkobling av datagrunnlaget med registerdata, publisering av offisiell statistikk, arkivering og tilrettelegging av datafiler for forskere vil være det samme uansett om SSB innhenter dataene fra et register eller direkte fra oppgavegiverne. Prisen for denne løsningen vil ikke avvike stort fra prisen for lignende statistikker som SSB produserer på oppdrag fra KD, Udir, IMDi, Kompetanse Norge og andre offentlige etater.

Det er nærliggende å tro at kostnaden ved direkte rapportering fra enhetene til en datamottaker på kort sikt vil være lavere enn etablering av et nasjonalt register. Dette på grunn av høyere engangskostnader tilknyttet oppbygging av nytt register enn etablering av rutiner for mottak av datafiler.

Alle enheter – uansett om de eier et administrativt system eller ikke og om deres administrative systemer er kompatible med eksterne systemer eller ikke – vil være i stand til å kunne fylle ut /ta uttrekk fra systemet sitt i henhold til et godt spesifisert

skjema. Dette kan gjøres uten store ekstra kostnader. Skjema/uttrekk kan sendes på en sikker måte til SSB via sikre kanaler og rutiner for mottak av sensitive data.

For å effektivisere rapporteringsprosessen, kan det tenkes at alle enheter som er tilknyttet et bestemt register, f.eks. NIR, leverer kun en datafil på vegne av alle tilknyttede enheter. Filuttrekket kan gjøres av registereier/-ansvarlig. Eneste utfordring blir å legge inn også data som er aktuell for rapportering av voksne i grunnskoleopplæring, dersom disse dataene ikke allerede ligger i registeret.

Engangskostnader i forbindelse med etablering av rutiner, programmering av mottak, kontroll, kobling mot ulike registre i begge ovennevnte alternativer vil være likt, uansett om dataene kommer fra et register eller fra enkelte enheter.

Telledato

SSB foreslår videre at rapporteringen skjer årlig og at telledatoen settes til 1. oktober, på lik linje med rapportering av samtlige igangværende elever og studenter i alle typer utdanningsinstitusjoner i Norge. En bør likevel ha det i tankene at omfanget av deltakere i grunnskoleopplæring for voksne varierer gjennom skoleåret siden noen tar kun deler av ett fag, slutter underveis osv. Derfor kan en vurdere om det er nødvendig å utvide rapporteringen til tellingsdatoer, f.eks. en i høst og en i vinter. Alternativt kan en bruke skoleåret som referanseperiode. Ulempen ved det sistnevnte er at statistikken vil være klar først etter endt skoleår.

6.2. Veien videre

Vi har i de foregående kapitlene drøftet behovet for innhenting av individdata om deltakere i grunnskoleopplæring for voksne. Videre har vi sett på omfanget av denne type opplæring, og identifisert målgruppen for en eventuell fremtidig individbasert rapportering.

Dersom det er enighet om å etablere egen offisiell statistikk om voksne i grunnskoleopplæring, er kanskje valget av rapporteringsløsning og lovhjemmel de viktigste. Vi har i foregående kapitler drøftet to alternative rapporteringsløsninger: 1) Etablering av et nasjonalt register eid av myndighetene à la NIR, og 2) SSB samler inn data direkte fra enhetene enten *for* eller *på vegne av* myndighetene.

Valget av rapporteringsløsning, er betinget av flere forhold. Hvis myndighetene ønsker å ha tilgang til grunnlagsdata til enhver tid for å kunne lage egne statistikker og utføre egne analyser, bør det første alternativet (nasjonalt register) foretrekkes forutsatt at de har hjemmel for innhenting av individdata. Dette alternativet er å foretrekke også når en ser på effektivitetsaspektet, sett med SSBs øyne. Det er ressursbesparende å innhente kun en samlet datafil fra et register enn å innhente datafiler fra hver enkel enhet.

Det kan antas at engangskostnadene knyttet til oppbygning av et nasjonalt register vil meget sannsynlig være høyere enn å bygge opp et mottakssystem for datafiler i SSB. Samtidig kan myndighetene mene at på sikt er gevinsten med et slikt register verdt kostnadene.

Den største utfordring med valg av etablering av et nasjonalt register, er at ikke alle enheter har de nødvendige IT-verktøy for overføring eller registrering av sine data i et nasjonalt register. Det vil koste å gjøre nødvendige tilpasninger for å løse problemet. I så fall, må en ta stilling til spørsmålet om hvem som bør betale for nødvendige tilpasninger?

Beskrivelsen av SSBs rolle i dette notatet med tanke på de to alternativene for rapporteringsløsning, er begrunnet i den gjeldende loven om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå. Som kjent, er en ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå på trappene. Eventuelle endringer i statistikkloven, kan ha konsekvenser også for SSBs rolle som datainnsamler, oppdragstaker og hva SSB kan levere/ikke levere av registerdata til oppdragsgiver.

Også området grunnskoleopplæring for voksne er i endring. I denne kartleggingen pekte vi på «Kompetanseløftet» og forsøket med modulstruktur. Modulstrukturert voksenopplæring er ett av flere initiativer fra regjeringen som skal bedre voksnes muligheter til å skaffe seg kompetanse som etterspørres av arbeidslivet, som igjen skal bidra til å opprettholde høy sysselsetting i landet (Dahle m.fl. 2018). I arbeidet videre bør det tas høyde for endringer i grunnskoleopplæring for voksne som en følge av «Kompetanseløftet» og lignende tiltak.

Elever og studenter i samtlige utdanningsinstitusjoner telles 1. oktober hvert år. Derfor er det nærliggende å foreslå at også denne datoen settes som telledato for voksne i grunnskoleopplæring. Med tanke på endringer i elevmassen gjennom skoleår i denne type opplæring, anbefaler SSB at to tellinger i løpet av et skoleår vurderes.

Kunnskap om voksne i grunnskoleopplæring er viktig både for utdannings-, arbeids- og integreringsmyndigheter. Kartleggingen av eksisterende summariske og individbaserte rapporteringer om voksne i grunnskoleopplæring viser at eksisterende rapporteringer ikke dekker behovet for informasjon på dette feltet. Flere aktører er involvert i planlegging, gjennomføring og oppfølging av denne type opplæring. For å etablere en rapporteringsløsning, og ikke minst komme frem til hvilke konkrete opplysninger det er behov for å innhente, bør alle involverte parter bli hørt.

Dersom myndighetene ønsker å gå videre med dette arbeidet, foreslår SSB at det settes ned en arbeidsgruppe bestående av relevante etater og andre aktører innenfor dette feltet. Det er også av avgjørende betydning at både store og små enheter med grunnskoleopplæring for voksne er representert i en slik arbeidsgruppe. Et videre arbeid bør også sees i sammenheng med diskusjoner om behovet for individrapportering for alle som går i barnehager og grunnskole.

Referanser

Anette W. Enes (2015): *Behov for statistikk om grunnskole for voksne på personnivå – fra et integreringsperspektiv*. Interne notater. Statistisk sentralbyrå 2015.

Birkeland, Pernille; Magnus Fodstad Larsen og Kathrine Lønvik (2015): *Organisering av opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og implementering av rett og/eller plikt til slik opplæring*, Vox (2015)

Dahle, Malin; Hilde Lerfaldet, Marte Monsen, Astrid Oline Ervik, Jostein Ryssevik (2018): *Forberedende voksenopplæring evaluering av første forsøksår*, Ideas2evidence Rapport 6/2018.

Dæhlen, Marianne; Kristen Danielsen, Åse Strandbu og Ørnulf Seippel (2013): *Voksne i grunnskole og videregående opplæring*, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA Rapport 7/2013.

Grunnskolenes Informasjonssystem (GSI): <https://gsi.udir.no/>

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2014): *Fra Ny sjanse til Jobbsjansen – resultater fra individrapportering for deltakere i 2013*. IMDi 2014.

Kompetanse Norge (2018): *Kompetanseløftet (FVO)*, <https://www.kompetansenorge.no/kompetanseloftet/#ob=22469,17205>

Lovdata: *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringsloven)*, https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61#KAPITTEL_5

Lovdata: *Forskrift til opplæringslova*, <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724>

Meld. St. 16 (2015-2016): *Fra utenforskap til ny sjanse – Samordnet innsats for voksnes læring*, Kunnskapsdepartementet 2016.

Nasjonalt introduksjonsregister (NIR): <https://www.imdi.no/nir-og-bosetting/nir/>

Nordahl, Thomas m.fl. (2018): *Inkluderende felleskap for barn og unge – Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging*, Fagbokforlaget 2018.

NOU 2010:7: *Mangfold og mestring – Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet*, Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning 2010.

NOU 2011: 14: *Bedre integrering – Mål, strategier, tiltak*, Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning 2011.

Oppikrim – Opplæring innanfor kriminalomsorga: <http://www.oppikrim.no/no/Tal-og-forskning/Analyser-og-statistikk/Visualisering-av-rapporteringsdata/>

Statistisk sentralbyrå (2013): *Voksnes læring 2012 (Adult Education Survey)*. *Fleire voksne deltar på utdanning og opplæring*, Statistikkartikkel 2013, <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/vol/hvert-5-aar/2013-06-28>

Statistisk sentralbyrå (2014): *Norskopplæring for voksne innvandrere*, Statistikkartikkel 2014, <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/noplinnv/aar/2014-09-24>

Statistisk sentralbyrå (2017): *Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere*, Statistikkartikkel 2017. <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/introinnv/aar-tidligere-deltakere>

Statistisk sentralbyrå (2018): *Ikke-sysselsatte tar sjeldnere utdanning enn før*, Statistikkartikkel 2018. <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/ikke-sysselsatte-tar-sjeldnere-utdanning-enn-for>

Utdanningsdirektoratet (2012): *Voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kapittel 4A. Presisering av lovverket Udir-3-212* (rundskriv), <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Voksne/Udir-3-2012/>

Utdanningsdirektoratet (2016): *GSI 2015/2016 – Voksne i grunnskoleopplæring*, https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/statistikk/gsi/voksne_gsi_2015-16.pdf

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 2633 St. Hanshaugen
NO-0131 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9859-2 (elektronisk)

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway